

สามเณรสืบสาน จิตวิญญานเมืองน่าน

โครงการสามเณรมัคคุเทศก์
วัดพระธาตุแช่แห้งพระอารามหลวง

วัดพระธาตุแช่แห้ง เป็นวัดใหญ่ประจำจังหวัดน่าน แต่ชาดมัญจาคีรี ที่เข้าใจในหลักธรรม และให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว กลุ่มสามเณรนักเทศน์ จากโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธาตุแช่แห้ง จึงต้องการเผยแพร่พระธรรม ผ่านการเป็นมัจจุเทศก์ เพื่ออภังคารศาสนาสืบไป

กระบวนการพัฒนา สามเณรมัจจุเทศก์

ประกาศรับสมัครผู้ที่สนใจ

อบรมการพูดประจำปี
3 วัน 2 คืน

ศึกษาประวัติความเป็นมา
ของวัดพระธาตุแช่แห้ง
อย่าเข้าใจต้องแท้

ฝึกฝน จับประเด็น
สรุปใจความสำคัญ

เชิญผู้รู้มาให้ความรู้
เพิ่ม 2 ครั้ง

ฝึกซ้อมพูด
เพื่อให้เกิดความมั่นใจ

สามเณรสืบสาน จิตวิญญาณเมืองน่าน

เข้าใจเรื่องราวและ
ความเป็นมาของ
วัดพระธาตุแช่แห้ง

ภูมิใจที่ได้อนุรักษ์
ศิลปวัฒนธรรม
ของเมืองน่าน

รักและหวงแหนศิลปวัฒนธรรมเมืองน่าน

กล้าพูดกล้าแสดงออก

เห็นช่องทางการประกอบอาชีพมัคคุเทศก์

เผยแพร่ธรรม
ผ่านการเป็นมัคคุเทศก์

ความรู้สึกที่ก่อเกิดขึ้นในใจของทีมงานทุกคน คือ ความซาบซึ้งต่อประวัติศาสตร์ของบ้านเกิดเมืองนอน ทำให้รู้สึกถึงเสน่ห์ของเมืองน่าน ที่อยากเผยแพร่ให้เป็นที่รับรู้ของสังคมมากขึ้น ความรู้สึกนี้จึงสะท้อนผ่านเวลาบรรยาย ที่สามเณรทุกรูปสามารถบรรยายได้อย่างฉะฉานด้วยน้ำเสียงและแววตาที่เต็มเปี่ยมด้วยความภาคภูมิใจ

“สอนคนที่คุณค่า อย่าสอนที่มูลค่า ลูกหลานน่านจะเติบโตแบบไม่ไร้ราก โดยเข้าใจมรดกทางวัฒนธรรมละอ่อนไทยจะไตร่ตรองได้ว่า เราเกิดเมืองน่าน ทุกผืนแผ่นดินแห่งนี้เราต้องรัก”

สามเณรละอ่อนจากวัดพระธาตุแช่แห้ง ที่ทำโครงการสามเณรมัคคุเทศก์วัดพระธาตุแช่แห่งพระอารามหลวง กำลังปลูกจิตวิญญาณความ “รักบ้านเกิด” เป็นผู้ “รู้ราก” จากอาจารย์สมเจตน์ วิมลเกษม ปรารชญ์ชุมชน ผู้รู้ประวัติศาสตร์น่าน และขับเคลื่อนเรื่องเมืองเก่ามานานกว่า 33 ปี

ต่อยอดงาน...ต่อยอดพัฒนาคน

หลังจากดำเนินงานโครงการคืนพระธรรมนำสู่สังคม เสร็จสิ้นลงเมื่อปีที่ผ่านมา สามเณรได้ออกเทศน์หลักธรรมให้กับคนในชุมชน เพื่อเป็นหลักยึด และข้อคิดในการ

ดำเนินชีวิต ปีนี้ที่ทีมงานซึ่งประกอบด้วย สามเณรหมู่-
วีรพล สิงสาร สามเณรโก้-รุ่งเรือง เจริญดี สามเณร
ปอนด์-ภัทร ทองแย้ม และสามเณรไมค์-ศุภฤกษ์
กันทะกาลัง เห็นโอกาสการเผยแพร่ธรรมผ่านช่องทาง
การท่องเที่ยว ด้วยเห็นว่า รูปปั้นในวัดพระธาตุแช่แห้ง
ไม่ว่าจะเป็นสิ่งหี พญานาค ตลอดจนอาคารสถานที่
และพระพุทธรูป ล้วนสอดแทรกหลักธรรมแฝงไว้
ในขณะที่นักท่องเที่ยวที่มาวัดมักเข้ามาสักการะองค์
พระธาตุแล้วก็กลับ โดยใช้เวลาเฉลี่ยประมาณ 20 นาที
นักท่องเที่ยวน้อยคนนักที่จะสนใจชื่นชมสถาปัตยกรรม
และประติมากรรมอันทรงคุณค่ารายรอบบริเวณวัด
ที่แฝงไว้ด้วยคติธรรม

“วัดพระธาตุแช่แห้งเป็นวัดใหญ่ แต่ขาดบุคลากรที่
จะให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว หากนักท่องเที่ยวต้องการ
มัคคุเทศก์ต้องติดต่อล่วงหน้าทีศูนย์ท่องเที่ยวของจังหวัด
ไม่เหมือนวัดภูมินทร์ที่มีเด็กประถมศึกษาเป็นมัคคุเทศก์น้อย
ประจำอยู่ เลยคิดว่า ถ้ามีการนำเที่ยว และการบรรยาย

เชื่อมโยงกับคติธรรมต่างๆ ที่แฝงอยู่ในภูมิปัญญาการ
ก่อสร้าง เช่น สิ่งหีคานาง สิ่งหีคายนาง ศิลปะการ
ก่อสร้างพระวิหาร ปณิธานการสร้างพระไสยยาสน์เพื่อ
เกิดในยุคพระศรีอริยเมตไตรย พระประธาน ศิลปะ
บัวคว่ำ บัวหงาย ยอดฝักกูด ปลา 12 นักษัตรที่ฐานชุกชี
และความหมายทางธรรมของคำว่า แช่-แห้ง ได้นำจะดี
ถือเป็นการเผยแพร่พระธรรมได้อีกทางหนึ่ง” สามเณรวีรพล
เล่าถึงแนวคิดการทำงานที่ทีมงานได้นำไปปรึกษากับ
พระอาจารย์ คือ พระใบฎีกาธีรวัฒน์ ธีรวัฒนโธ และ
พระปลัดรัชชา ธีรปัญญา ที่ปรึกษาโครงการ จนเกิด
เป็นโครงการสามเณรมัคคุเทศก์วัดพระธาตุแช่แห้ง
พระอารามหลวง

นอกจากมีเป้าหมายในการเผยแพร่พระธรรม และ
สร้างชื่อเสียงให้แก่วัดพระธาตุแช่แห้งแล้ว ทีมงานยัง
คาดหวังว่า การทำงานต่อยอดในครั้งนี้จะทำให้พวกเขา
สามารถพัฒนาศักยภาพในการพูดสื่อสารได้ดียิ่งขึ้น
เพราะตอนทำโครงการคืนพระธรรมนำสู่สังคม เป็นการ

“ถ้ามีการนำเที่ยว และการบรรยายให้เชื่อมโยงกับกิจกรรมต่างๆ ที่แฝงอยู่ในภูมิปัญญา การก่อสร้าง เช่น สิงห์คาบนาง สิงห์คายนาง ปณิธานการสร้างพระไสยยาสน์ เพื่อเกิดในยุคพระศรีอริยเมตไตรย ศิลปะการก่อสร้างพระวิหาร พระประธาน ศิลปะบัวคว่ำ บัวหงาย ยอดผักกูด ปลา 12 นักฆัตร์ที่ฐานชุกชี และความหมายทางธรรม ของคำว่า แซ่-แซ่งได้นำจะดี ถือเป็นกาพย์เผยแผ่พระธรรมอีกทางหนึ่ง”

ฝึกเทศน์ แต่ครั้งนี้เป็นการพูดสื่อสารให้ผู้ฟังเข้าใจ และซาบซึ้งถึงคุณค่า ซึ่งต้องมีทักษะและเทคนิค และทุกคนจะได้ฝึกเพราะต้องมิจุดที่ต้องบรรยายประจำของตนเอง

ทีมงานประกาศรับสมัครผู้สนใจ โดยประชาสัมพันธน์ชี้แจงโครงการและแผนกิจกรรม ซึ่งจะมีการอบรมเรื่องการพูดกับวิทยากรชื่อดัง ทำให้ได้รับความสนใจล้นหลาม มีพี่ น้อง เพื่อนสามเณรสมัครเข้าร่วมกิจกรรมกว่า 40 รูป ซึ่งเป็นจำนวนเกินครึ่งของนักเรียนทั้งหมดของโรงเรียน พระปริยัติธรรมวัดพระธาตุแช่แห้งที่มีทั้งหมด 80 รูป ด้วยจำนวนผู้สมัครที่มากเกินไป จึงทำให้ต้องมีการคัดเลือก เพราะทีมงานต้องการฝึกฝนแบบมีคุณภาพ ใจหทัยของการคัดเลือก คือ ให้สามเณรผู้สนใจแต่ละรูปศึกษาเรื่องราวของวัดพระธาตุแช่แห้ง แล้วนำมาบรรยาย ซึ่งทีมงานขอให้ที่ปรึกษาโครงการช่วยคัดเลือก โดยมีเกณฑ์พิจารณาจาก ลีลาการนำเสนอ น้ำเสียง ท่าทางการบรรยาย

ในที่สุดก็ได้สมาชิกร่วมกิจกรรมรวม 20 รูป ทีมงานพาสมาชิกทั้งหมดไปอบรมเรื่องการพูดประจำปีของภาคเหนือที่จังหวัดพิจิตร ซึ่งจะมีพระนักเทศน์ พระนักพูดเก่งๆ หลายรูปมาบรรยายให้ความรู้ ตลอดระยะเวลาการอบรม 3 วัน 2 คืน ทำให้ได้รับการเติมเต็มความรู้เรื่องวิธีการพูด การใช้น้ำเสียง ลีลาการพูด ฯลฯ เป็นที่สนใจของสามเณรหลาย ๆ รูปที่สมัครเข้าร่วมกิจกรรม แต่เมื่อได้รับความรู้ สม่ใจแล้ว ก็ขอลาออกจากโครงการ!!!

ฝึกฝน คือฝึกตน

เมื่อสมาชิกหายไปเกินครึ่ง แต่คนที่ยังเหลือคือแกนนำหลัก และมีสมาชิกรุ่นใหม่คือ สามเณรอัน-อภิยุช หมั่นไธสง สามเณรตรีม-ธันวา นาชัย สามเณรใจ-สุทิน แสงเมาะ สามเณรธัน-ธัญบุรณ์ เสารางทอย และ สามเณรตาต้า-ตีเปนตา ทาปามคร

สามเณรวีรพล บอกต่อว่า เขาเคารพการตัดสินใจของเพื่อน เมื่อพาเพื่อนไปให้ได้ความรู้แล้ว เราก็พอใจแล้ว แต่หากใครอยู่ต่อก็จะได้ฝึกต่อ

การฝึกเป็นสามเณรมัคคุเทศก์เริ่มด้วยทีมงานทั้งหมดช่วยกันค้นหาความรู้ ข้อมูล เรื่องราวของประวัติวัดพระธาตุแช่แห้ง โดยการสอบถามจาก อาจารย์ในโรงเรียนคือ พระชยานันทมูรี เจ้าอาวาส และพระครูสุทธาภรณ์ภิกขิตติ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน ทุกครั้งที่ได้มีโอกาสติดตามอาจารย์ออกไปพบผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนก็จะสอบถามเรื่องราว ประวัติความเป็นมา เรื่องเล่า เกียรติเล็กเกียรติน้อย มุกขปาฐะต่างๆ สะสมเป็นคลังข้อมูลของตนเอง

ทีมงานทั้ง 9 รูปได้แบ่งจุดสำหรับการฝึกบรรยายให้รับผิดชอบ เช่น สามเณรไม้คับรรยายที่วิหารหลวง สามเณรตรีมบรรยายที่องค์พระธาตุแช่แห้ง สามเณรธันบรรยายเกี่ยวกับพระพุทธไสยาสน์ และพระธาตุประจำปีจอ สามเณรใจบรรยายจุดพญานาคซึ่งเป็นทางเข้าวัด ส่วนสามเณรโก้บรรยายที่ศาลาพระเจ้าทันใจ เป็นต้น โดยมีสามเณรวีรพล และสามเณรปอนด์ดูแลภาพรวม

การทำงาน ในการเลือกจุดบรรยาย ทุกรูปจะเลือกจุดที่นักท่องเที่ยวสนใจชม และเลือกตามความชอบส่วนตัว ยกเว้นสามแตรไม้ที่บอกว่า จุดที่ประจำคือจุดที่ถูกยึดเยียดให้ต้องเลือก ซึ่งสามแตรไม้ก็สารภาพว่า

“ตอนแรกก็รู้สึกแย้ เพราะประวัติมันยาว แต่พอได้อ่านและศึกษา ก็เริ่มน่าสนใจ และชอบในที่สุด อยากให้ทุกคนที่มาที่วัด ได้รู้ประวัติความเป็นมาอย่างแท้จริง จะได้อนุรักษ์และรักษา เพราะบางคนก็แค่มากราบไหว้ แต่ไม่รู้ความหมาย เช่น พระวิหาร ตอนแรกผมก็ไม่คิดว่ามีปริศนาธรรม ประวัติความเป็นมาแล้วก็จะอะไรหลายอย่างที่ผมไม่รู้ แต่เมื่อผมรู้ จึงเกิดความรู้สึกอยากอนุรักษ์ โดยการส่งต่อให้ผู้อื่นได้รู้ตาม”

ในขณะที่เดียวกันก็ได้เชิญผู้เชี่ยวชาญคือ อาจารย์สมเจตน์ วิมลเกษม ปราชญ์ด้านศิลปวัฒนธรรมจังหวัดน่าน ซึ่งเป็นมัคคุเทศก์ผู้เชี่ยวชาญประจำศูนย์ท่องเที่ยวของจังหวัดมาบรรยายให้ความรู้ถึง 2 ครั้ง โดยครั้งแรกเน้นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติ ความสำคัญของสถานที่ และประติมากรรมที่น่าสนใจของวัดพระธาตุแช่แห้ง โดยทีมงานแต่ละคนจะตั้งหน้าตั้งตาบันทึกเรื่องราวเนื้อหาที่อาจารย์สมเจตน์บรรยาย โดยเฉพาะการจดบันทึกในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบในการบรรยาย

“ตอนแรกก็รู้สึกแย้ เพราะประวัติมันยาว แต่พอไปอ่านและก็ศึกษามา เริ่มน่าสนใจ และก็เลยชอบในที่สุด อยากให้ทุกคนที่มาที่วัด ได้รู้ประวัติความเป็นมาอย่างแท้จริง จะได้อนุรักษ์และรักษา เพราะบางคนก็แค่มากราบไหว้ แต่ไม่รู้ความหมาย เช่น พระวิหาร ตอนแรกผมก็ไม่คิดว่ามีปริศนาธรรม ประวัติความเป็นมาแล้วก็จะอะไรหลายอย่างที่ผมไม่รู้ แต่เมื่อผมรู้ จึงเกิดความรู้สึกอยากอนุรักษ์ โดยการส่งต่อให้ผู้อื่นได้รู้ตาม”

การบรรยายครั้งที่ 2 ของอาจารย์สมเจตน์ เป็นการบรรยายในลักษณะของการนำเที่ยว นำชมในสถานที่จริง ซึ่งทำให้ทีมงานได้เรียนรู้ถึงวิธีการและลีลาการพูด การที่แต่ละรูปต้องบรรยายประจำในแต่ละจุดทำให้ต้องทุ่มเทความสนใจเกี่ยวกับเนื้อหา เรื่องราวความสำคัญและคติธรรมที่แฝงอยู่ในจุดนั้นๆ ซักซ้อมฝึกฝนความกล้า เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการพูด และหาลีลาเฉพาะตน เพื่อให้ตนเองมีฐานความรู้ แต่ทุกรูป

“การพูดที่ดีต้องมีความเป็นตัวเอง ทั้งท่าทางและลีลา ไม่เกร็งเกินไป มีความสุภาพ และใช้ภาษาไพเราะ เป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้คนฟังรู้สึกจับใจ ซึ่งทีมงานแต่ละรูปรู้ว่าการที่จะทำได้นั้นต้องอาศัยการฝึกจนเชี่ยวชาญ ซึ่งการฝึกฝนนั้นก็ทั้งหมดได้รวมกันฝึกตั้งแต่จุดแรกถึงพระวิหารหลวง โดยมีเพื่อนๆ สลับกันทำหน้าที่อัดวิดีโอเพื่อบันทึกลีลาท่าทางการบรรยาย นำกลับมาติชมกันเองเพื่อปรับปรุงวิธีการบรรยายให้ดียิ่งขึ้น”

ก็บอกว่า สามารถบรรยายแทนกันได้ในระดับพื้นฐาน แต่ความลึกซึ้งจะน้อยกว่าคนที่อยู่ประจำ เพราะในการหาความรู้นั้นทุกรูปได้เรียนรู้ร่วมกันทั้งหมด

“บรรยายแทนกันพอได้ครับ แต่เรื่องประวัติก็อาจจะไม่ละเอียดแบบเจ้าของจุด ก็ได้เฉพาะเนื้อหาพื้นฐานทั่วไป เช่น สร้างเมื่อไหร่ ใครสร้าง สร้างปีอะไร ทำไมถึงสร้างก็ได้พื้นฐานอย่างนี้ แต่ถ้าเป็นเจ้าของจุดอาจจะมึะไรที่น่าสนใจมากกว่านั้น เช่น พระธาตุแต่ละชั้นมีความหมายว่าอย่างไร ชื่ออะไร แต่ละชั้นมีรูปอะไรบ้าง” ทีมงานอธิบายรายละเอียด

สามเณรวิมล ซึ่งมีประสบการณ์ในการทำโครงการมาก่อน เล่าว่า เขาต้องฝึกให้สามเณรแต่ละรูปสามารถบรรยายได้คล่อง จึงได้เข้าบทเรียนของตนเองเมื่อครั้งทำโครงการเคลื่อนพระธรรมนำสู่สังคมที่ต้องศึกษาคำสอนในบทต่างๆ แล้วย่อความตามความเข้าใจของตนเอง ก่อนจะแปลงเป็นบทเทศนาที่จะเผยแพร่ธรรมสู่ญาติโยม ดังนั้นจึงได้มอบหมายให้สามเณรมัคคุเทศก์แต่ละรูปศึกษาประวัติความเป็นมาของสถานที่และสิ่งก่อสร้างในวัด จากเอกสารการบรรยายของอาจารย์สมเจตน์ จากหนังสือประวัติวัดพระธาตุฯ ให้เข้าใจแล้วสรุปย่อความ

“จะให้สามเณรแต่ละรูปอ่านประวัติของวัดพระธาตุฯ แห่งทั้งหมด แล้วให้สรุปย่อความ เพราะในการบรรยายแต่ละครั้งต้องเข้าใจว่า นักท่องเที่ยวใช้เวลาไม่มาก แต่ละคนอาจจะตั้งใจมาไหว้พระธาตุและเดินเที่ยวรอบๆ ภายในเวลาประมาณ 20 นาที การใช้เวลาบรรยายความยืดยาว

อาจจะไม่เหมาะสม จากการสรุปย่อ 3 ถึง 4 หน้า, เหลือ 2 หน้า, เหลือ 1 หน้า และครึ่งหน้ากระดาษในที่สุด ทำให้สามารถปรับการบรรยายได้ตามเวลาและความสนใจของนักท่องเที่ยว การอ่านแล้วย่อความเป็นของเราเอง ทำให้เกิดความจำและความเข้าใจโดยไม่ต้องท่องให้ปวดหัว” สามเณรวิมลเล่า

การพูดที่ดีต้องมีความเป็นตัวเอง ทั้งท่าทางและลีลา ไม่เกร็งเกินไป มีความสุภาพ และใช้ภาษาที่ไพเราะ เป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้คนฟังรู้สึกจับใจ ซึ่งทีมงานแต่ละรูปรู้ว่าการที่จะทำได้นั้นต้องอาศัยการฝึกจนเชี่ยวชาญ ซึ่งการฝึกฝนนั้นก็ทั้งหมดได้รวมกันฝึกตั้งแต่จุดแรกถึงพระวิหารหลวง โดยมีเพื่อนๆ สลับกันอัดวิดีโอบันทึกลีลาท่าทางการบรรยาย เพื่อนำกลับมาติชมกันเอง และปรับปรุงวิธีการบรรยายให้ดียิ่งขึ้น แต่การจะให้ชำนาญและคุ้นชิน สามเณรแต่ละรูปจะรับผิดชอบในการพัฒนาตนเอง โดยใช้เวลาว่างของตนฝึกพูดเอง ทั้งการฝึกพูดหน้ากระจก ไปยืนประจำจุดที่ต้องบรรยาย เมื่อมีญาติโยมเดินมาชมก็จะสอบถามและถือโอกาสบรรยาย

แผนการฝึกบรรยายในฐานะสามเณรมัคคุเทศก์ ยังต้องอาศัยการสะสมชั่วโมงบิน โดยทีมงานได้ประสานกับเจ้าหน้าที่หอนิเทศการของวัดพระธาตุแห่งหนึ่ง บริเวณศาลาไม้ ซึ่งจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาสอบถามข้อมูลเป็นประจำ หากนักท่องเที่ยวกลุ่มใดต้องการมัคคุเทศก์ไปบรรยาย เจ้าหน้าที่ก็จะติดต่อมายังโรงเรียน ซึ่งอาจารย์ก็จะประสานให้สามเณรไปทำหน้าที่มัคคุเทศก์

การทำงาน คือ การเรียนรู้

สามเณรวิรพล ที่ดูแลภาพรวมการทำงานของทีม เล่าถึงความเปลี่ยนแปลงของเพื่อน ๆ ในทีมว่า มีพัฒนาการในทางที่ดี โดยแต่ละรูปสามารถพูดได้ พูดเก่ง มีหลักการ ภายใต้แนวทางของตนเอง ซึ่งสิ่งนี้สามเณรวิรพลบอกว่า “เณรที่เรียนโรงเรียนวัด ส่วนใหญ่เป็นชาวเขา ชาวดอย มาจากพื้นที่ทุรกันดาร คือมาเพื่อศึกษา เพราะโรงเรียนวัดสอนฟรี เรียนฟรี อยู่ฟรี กินฟรี การฝึกเป็นมัคคุเทศก์จะเป็นการดึงศักยภาพของแต่ละคน ทำให้มีความมั่นใจ สามารถนำไปต่อยอดในการเรียนและการบรรยายธรรมได้”

ทีมงานได้เตรียมที่จะซ้อมการบรรยายอย่างจริงจัง โดยมีแผนจะจัดเวลาเพื่อไปอยู่ประจำจุดเพื่อบรรยายความสำคัญ และหลักธรรมที่สอดแทรกอยู่ในสิ่งก่อสร้างให้แก่ญาติโยมในวันเสาร์อาทิตย์ และยังได้จัดทำแผ่นพับนำเสนอข้อมูลสถานที่สำคัญในบริเวณวัดพระธาตุแช่แห้ง เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว โดยจะนำไปวางไว้ตามจุดต่าง ๆ แทนการบรรยายของสามเณรมัคคุเทศก์ซึ่งติดเรียน

แต่ทั้งนี้ทุกกลุ่มต่างยอมรับว่า การจัดเวลาว่างให้ตรงกันเป็นปัญหาสำคัญที่สุด เพราะต่างเรียนกันคนละชั้น บางรูปติดเรียน บางรูปติดกิจนิมนต์ โอกาสในการทำงานพร้อมหน้าพร้อมตาจึงหาได้ยาก อีกทั้งเวลาทำงาน

มักจะมีความคิดเห็นที่หลากหลาย ทำให้ต้องใช้เวลา
หลอมรวมความคิด โดยพยายามรับฟังความคิดเห็น
ของทุกรูป และพิจารณาถึงความเหมาะสมและความ
เป็นไปได้ให้มากที่สุด

“หลายคนก็หลายความคิด กว่าจะสรุปเป็นความคิด
ร่วมกันได้ก็ใช้เวลานาน ทำให้เวลาหมดไป คนคิดมีหลายคน
แต่คนเขียนมีคนเดียว พอเขียนเสร็จแล้ว บางคนเพิ่งคิดได้
ก็ต้องมาเพิ่ม มาแก้ เช่น การทำแผนพับ ทำเสร็จแล้ว
เพื่อนมาดูก็ถามว่า แล้วความคิดที่เสนอหายไปไหน ก็ต้อง
กลับมาเพิ่มเติมอีก” สามเณรโก้เล่า โดยมีสามเณรธัน
สะท้อนความรู้สึกเพิ่มเติมว่า การทำงานทุกอย่างมักมี
อุปสรรคเป็นธรรมดา แต่เวลาพบอุปสรรคต้องรู้ว่า
อุปสรรคนั้นคืออะไร แล้วค่อยหาวิธีแก้ไข

ทีมงานทุกรูปเห็นตรงกันว่า การทำโครงการเป็น
โอกาสในการพัฒนาตนเองอย่างแท้จริง เพราะทุกรูป
บรรลุเป้าหมายในเรื่องฝึกการพูด แม้ว่าจะทำได้มากน้อย
ต่างกัน แต่ก็เข้าใจได้ว่าขึ้นอยู่กับชั่วโมงบิน แต่กระนั้น
การได้ฝึกทำให้มั่นใจมากขึ้น กล้าแสดงออก สามารถนำ
ไปปรับใช้ในการนำเสนอรายงานในเวลาเรียนได้อย่าง
คล่องแคล่วมากขึ้น เช่นเดียวกับการดำเนินชีวิตประจำวัน

ที่รู้จักการเข้าหาหรือพูดกับผู้อาวุโสได้อย่างสุภาพ อ่อนน้อม
ทั้งวาจาและท่าที

ความรู้สึกที่ก่อเกิดขึ้นในใจของทีมงานทุกรูป คือ
ความซาบซึ้งต่อประวัติศาสตร์ของบ้านเกิดเมืองนอน
ที่ได้ศึกษา ทำให้รู้สึกถึงเสน่ห์ของเมืองน่าน อยากเผยแพร่
ให้เป็นที่รับรู้ของสังคมมากขึ้น ความรู้สึกนี้จึงสะท้อนผ่าน
เวลาที่บรรยาย ที่สามเณรทุกรูปสามารถบรรยายได้อย่าง
จะฉานด้วยน้ำเสียงและแววตาที่เต็มเปี่ยมด้วยความ
ภาคภูมิใจ

สามเณรโมเคี้ยงกล่าวเพิ่มเติมว่า การทำโครงการ
ทำให้สามารถคิดวิเคราะห์ แยกแยะประเด็นต่างๆ ได้
ว่าสิ่งไหนไม่ควรทำ สิ่งไหนควรทำ

“สิ่งไหนสามารถพัฒนาตนเองได้ก็ทำ เช่น การใช้
เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ สำหรับผมคิดว่า โครงการนี้ทำให้
การใช้เวลาว่างของผมเกิดประโยชน์มากขึ้น เมื่อเห็นสิ่ง
ที่แปลกตาก็นำมาคิด แล้วเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับตัวเรา
โครงการนี้สามารถฝึกและพัฒนาศักยภาพของตัวเราเอง
และทุกรูปที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับโครงการนี้ สามารถสืบต่อ
สืบสานให้กับคนอื่น เรียนรู้ประวัติพระธาตุแช่แห้งก็ทำให้
รู้ประวัติของจังหวัดน่าน ตอนนี่ผมเรียนชั้นปีที่ 1 ผมได้รับ

มอบหมายงานเกี่ยวกับงานกลุ่ม เกี่ยวกับการสัมภาษณ์ ผู้มีความรู้ ผมเลือกทำเรื่องประวัติของจังหวัดน่าน เพราะผมต้องการพัฒนาทั้งเรื่องการเป็นมัคคุเทศก์และได้ความรู้เกี่ยวกับประวัติเมืองน่าน เพื่อในอนาคตจะเป็นมัคคุเทศก์ก็ได้”

สามเณรไมค์ บอกต่อว่า รู้สึกว่าตัวเองลึกซึ้งในประวัติศาสตร์และหลักปรัชญาธรรมพระวิหารเยอะที่สุด ทั้งโครงสร้าง ศิลปะ พระพุทธรูป ประวัติ ปรัชญาธรรม “ผมคิดว่าสิ่งที่เราไม่รู้ แล้วเราไม่รู้เราต่อยอดให้คนอื่นรู้ด้วย ทำให้เราตระหนักได้ว่า สิ่งนี้ควรอนุรักษ์ไว้ ผมอยากนำความรู้ทักษะที่เรามีไปต่อยอดศึกษาค้นคว้าศิลปะการก่อสร้างที่วัดอื่นๆ อยากเชื่อมโยงให้ได้ เช่น วัดภูมินทร์ กับพระธาตุแช่แห้ง บ้านของเรากับพระธาตุแช่แห้ง ไปจนถึงเมืองน่านกับสุโขทัยเชื่อมโยงกันอย่างไร”

ขณะที่สามเณรวัน บอกว่า ภูมิใจที่ได้อนุรักษ์ วัฒนธรรมน่านไม่ให้เสื่อมสลาย และจะได้เล่าให้ลูกหลานของตัวเองได้ ยิ่งในอนาคตเทคโนโลยีจะเข้ามาในวัดมากขึ้น วัฒนธรรมก็จะเสื่อมสลายไป

สามเณรดาด้า สมณะทูตจากเมืองเนปาล ที่มาเรียนเมืองไทย แต่พูดไทยยังไม่ค่อยคล่อง สะท้อนว่า ประทับใจที่ได้เป็นมัคคุเทศก์ ได้พูดเรื่องประวัติศาสตร์พระธาตุแช่แห้งให้ญาติโยมได้ฟัง ที่มาที่ไปของเมืองน่าน มีที่มา

ที่ไปยังไง รู้สึกว่าตัวเองอยากเป็นคนเมืองน่าน เพราะเมืองน่านมีวัฒนธรรมที่ดี มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน

ส่วนสามเณรวีรพลได้เล่าว่า ประโยชน์จากการทำโครงการที่เกิดขึ้นแก่ตนเองคือ “ได้เรียนรู้กันเรียนตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ว่า แต่ละวัยมีพฤติกรรมการเรียนรู้อย่างไร เพราะผมกำลังเรียนครุศาสตร์ อาจจะเป็นครูและเป็นผู้บริหารในอนาคต การมาทำตรงนี้ทำให้เราได้เรียนรู้ไปพร้อมๆ กับเด็ก สิ่งที่เขารู้เขาก็ได้บอกเรา สิ่งที่เรารู้ เราก็ได้บอกเขา ได้แลกเปลี่ยนกัน เราได้พัฒนาตนเอง ทำโครงการทั้ง 2 ปี ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน และรู้ว่าแต่ละคนมีวิธีการฝึกฝนต่างกัน เช่น บางรูปก็ฝึกในห้องน้ำคนเดียว ฝึกที่จุดที่ต้องบรรยายคนเดียวโดยไม่มีใครฟังก็มี เราได้เห็นพัฒนาของแต่ละคน สำหรับผู้บริหารเรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องสำคัญว่า จะมีวิธีการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนอย่างไร ผมก็ได้เรื่องนี้มาเติมๆ”

สำนักพลเมือง “บ้าน”

แม้การทำโครงการนี้ สามเณรจะได้เรียนรู้และสื่อสารเรื่องราวเมืองน่านจากเรื่องราวในวัดพระธาตุแช่แห้ง และส่งต่อแก่ผู้มาเยือนบ้านเมืองของเขา แต่กระบวนการนี้เอง ได้ปลูก “สำนักของการเป็นพลเมืองเมืองน่าน” ให้เขา “รู้สึก” ว่า มีใช่เพียงวัดพระธาตุแช่แห้ง แต่เมืองน่านคือบ้าน ความรู้สึกทุกชั่วอนต่อ “บ้าน” จึงท่วมท้นออกมา

“ในฐานะคนน่าน รู้สึกว่าเรื่องการตัดไม้ทำลายป่าปลูกพืชเศรษฐกิจจนภูเขาหัวโล้นนั้น ต้องพิจารณาโดยเอาใจเขามาใส่ใจเรา เพราะคนที่ทำแบบนี้ส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ไม่มีที่ดินทำกิน ทำให้ต้องบุกเบิกป่า เพื่อสร้างอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัว โดยเฉพาะภาวะเรื่องการส่งลูกหลานเรียนหนังสือ ซึ่งเป็นภาระที่หนักสำหรับผู้ปกครองหลายท่าน ดังจะเห็นได้จากที่สามเณรที่มาบวชเพื่อเรียนหนังสือในโรงเรียนพระปริยัติฯ ต่างเป็นลูกหลานชาวไร่ชาวนาที่ยากจนทั้งสิ้น”

“สถานการณ์เรื่องภูเขาหัวโล้น ในฐานะมัคคุเทศก์ เราจะบอกนักท่องเที่ยวว่า ภูเขาหัวโล้นที่เขาเห็นนั้นเป็น

“สามเณรที่ที่ผ่านโครงการมัคคุเทศก์ฯ จะมีพัฒนาการด้านบุคลิกภาพ มีการแต่งกายเรียบร้อยตามพุทธบัญญัติของพระพุทธเจ้า กล่าวคือ กล่าวแสดงออก มนุษย์สัมพันธ์ดีกว่าสามเณรที่ไม่ได้ผ่านโครงการ เพราะได้เผชิญกับสถานการณ์ เฉพาะหน้า เวลาไปนำเสนออะไร จะไม่เคอะเขินหรือเคร่งเครียด แต่จะเป็นธรรมชาติ เพราะเขาผ่านการอบรม ผ่านค่าย ผ่านสนามทดลอง ทำให้เขาผ่อนคลาย เกิดอิสระในการทำงาน และเกิดการพัฒนาศักยภาพไปในตัว”

ส่วนหนึ่ง ถ้ามองในภาพรวมพื้นที่ป่าของจังหวัดน่านยังมีป่าไม้อยู่อีกเยอะ เราควรจะต้องชี้ให้เห็นด้วยว่าจังหวัดน่านยังมีป่า เช่น พื้นที่อำเภอแม่จริม มีป่า มีอุทยานแห่งชาติที่มีพื้นที่มากมาย ส่วนที่เป็นภูเขาหัวโล้นตอนนี้ก็มีการรณรงค์ให้มีการปลูกป่า ทางไปดอยภูคาที่มีต้นไม้ตลอดเส้นทาง ไม่ใช่มีแต่เขาหัวโล้น” สามเณรวิรุฬผลเล่า

ภาพฝันที่คล้ายคลึงกันของสามเณรทุกรูป คือ อยากเห็นป่าไม้เมืองน่าน มีความอุดมสมบูรณ์ มีสัตว์ป่า แม่น้ำมีน้ำไหลตลอดทั้งปี เมืองน่านมีความสะอาด น่าอยู่ อากาศดี และมีการสืบสานวัฒนธรรมอันดีงาม

“อยากให้มีสภาพอากาศเหมือนแต่ก่อน เพราะตอนนี้ร้อนขึ้นมาก ยิ่งร้อน ยิ่งใช้แอร์ เราเย็น แต่ทำให้เกิดโลกร้อน และอยากเห็นคนเมืองน่านช่วยกัน รักษาวัฒนธรรม เพราะยังแสดงวัฒนธรรมให้เขาเห็น นักท่องเที่ยวเขายิ่งชอบ โดยเฉพาะประเพณีการนุ่งขึ้นเข้าวัด อยากเห็นมาก” สามเณรไมค์สะท้อน

“เติบโต” ไปสืบทอด

พระใบฎีกาธีรวัฒน์ ธีรวัฒนโธ และพระปลัดรัชชา ธีรปัญญา ที่ปรึกษาโครงการ เล่าว่า ทีมงานสามเณรมีความกระตือรือร้นที่จะเป็นมัคคุเทศก์ และที่สำคัญของโครงการนี้ช่วยให้สามเณรกล้าแสดงออก กล้าคิด กล้าทำ กล้านำเสนอ และยังเป็นกระบวนการในการเผยแพร่พระธรรมทางอ้อมอีกด้วย เพราะส่วนใหญ่ผู้นักท่องเที่ยวจะใช้เวลาในวัดไม่เกิน 30 นาที

โดยในระหว่างการทำงาน ในฐานะที่ปรึกษาโครงการได้สนับสนุนให้สามเณรมีความเชื่อมั่นว่า เขาสามารถทำได้ ชี้แนะแหล่งข้อมูลความรู้ และช่วยประสานงานกับบุคคลต่างๆ ที่จะเข้ามาให้ความรู้ ซึ่งบทบาทที่ปรึกษาโครงการนั้นไม่น่าหนักใจ เพราะสามเณรกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มักจะอาสาเข้ามาช่วยกิจกรรมสาธารณประโยชน์ของโรงเรียนและวัดเป็นประจำอยู่แล้ว

“กระบวนการเรียนรู้ของสามเณรมัคคุเทศก์ จะแตกต่างจากมัคคุเทศก์ทั่วไป คือมัคคุเทศก์ทั่วไปจะเน้นเชิงพาณิชย์ แต่ในส่วนของสามเณรมัคคุเทศก์จะเน้นสาระบวกกับธรรมที่กระชับและเข้าใจง่าย เพราะมัคคุเทศก์ทั่วไปจะนำเที่ยวเฉพาะจุด ไม่ค่อยได้ลงรายละเอียด แต่ถ้าเป็นพระ เณร จะมีความเคยชินกับสถานที่ ที่ต้องสัมผัสทุกวัน ทำให้สามารถลงลึกในรายละเอียด และนำเสนอได้ดีกว่า”

ทั้งนี้ พระพี่เลี้ยงทั้ง 2 รูปสะท้อนว่า ได้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงในตัว ของสามเณรทั้งทางโลก คือสามเณรได้ค้นคว้าศึกษาด้วยตนเองมากขึ้น และการลงพื้นที่จริงทำให้ได้ความรู้ ส่วนด้านทางธรรม การได้ศึกษาสถานที่ต่าง ๆ ที่แฝงด้วยธรรมะ ทำให้เข้าใจหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาได้ลึกซึ้งมากขึ้น

“ที่เห็นได้ชัดคือ สามเณรที่ผ่านโครงการมัคคุเทศก์ฯ จะมีพัฒนาการด้านบุคลิกภาพ มีการแต่งกายเรียบร้อยตามพุทธบัญญัติของพระพุทธเจ้า กล่าวคือ กล้าแสดงออก มนุษย์สัมพันธ์ดีกว่าสามเณรที่ไม่ได้ผ่านโครงการ เพราะได้เผชิญกับสถานการณ์เฉพาะหน้า เวลานำเสนออะไร จะไม่เคอะเขินหรือเคร่งเครียด แต่จะเป็นธรรมชาติ เพราะเขาผ่านการอบรม ผ่านค่ายผ่านสนามทดลอง ทำให้เขาผ่อนคลาย เกิดอิสระในการทำงาน และเกิดการพัฒนาศักยภาพไปในตัว คือ มีการนำเสนอโดยการแสดงออกด้วยมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี ก็เป็นพื้นฐานทำให้คนมีบุคลิกภาพดี จิตใจดี เป็นพลเมืองดีของสังคมโดยกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ”

แม้อยู่ในสมณะเพศ ไซว่าจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับความเป็นไปของบ้านเมือง หากแต่เป็นอีกหนึ่งช่องทางและโอกาสที่จะบอกเล่าความดี ความงาม ของบ้านเกิดเมืองนอนสู่ผู้คน การเชื่อมโยงประวัติศาสตร์ของถิ่นเกิด บอกเล่าถึงคุณค่าความสำคัญของสถานที่ พร้อมอธิบายความหมายในทางธรรมที่แฝงไว้สู่ญาติโยม จึงเป็นสิ่งที่สามเณรมัคคุเทศก์ตั้งใจที่จะเผยแพร่ เพื่อจะ “ปลุกสำนึก” ให้ผู้คนได้รับรู้ถึงเสน่ห์ที่ลึกซึ้ง มากกว่าความสวยงามที่สัมผัสด้วยตา นำพาไปสู่ความรู้สึกและหวงแหนที่จะประทับอยู่ในใจของผู้คนตลอดไปแล้ว ยังมีคุณค่าที่มากนั้นคือ ในฐานะลูกหลานเมืองน่าน สามเณรกลุ่มนี้กำลังทำบทบาทสืบสานรากเหง้า และมรดกทางวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ ที่ทุกวันนี้คนรุ่นใหม่กำลังลืมเลือนให้คงอยู่ตราบนานเท่านาน

รู้จัก พระธาตุแช่แห้ง

อาจารย์สมเจตน์เล่าว่า **“พระธาตุแช่แห้ง”** สิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคูเมืองน่าน ตามตำนานของพระธาตุองค์นี้กล่าวว่า เมื่อครั้งพุทธกาล พระพุทธเจ้าได้เสด็จโปรดสัตว์มาถึงภูเพียงแช่แห้ง และพบกับพระอมลราชและพระมหะสิที่มาสรงน้ำที่เดียวกับพระองค์ทรงน้ำอยู่ พระอมลราชได้ถวายผ้าขาวให้พระพุทธเจ้าใช้สรงน้ำ แต่ผ้านั้นกลายเป็นทองคำ พระอนานที่จึงขอพระเกศาธาตุบรรจุในกระบอกไม้ขาง มอบให้พระอินทร์นำไปเก็บในอุโมงค์พร้อมผ้าทอง โดยพระอินทร์ได้ก่อพระเจดีย์สูง 7 ศอกไว้ด้านบน

ต่อมาราวปี พ.ศ.1896 สมัยพระยากานเมือง ได้ส่งช่างไปร่วมสร้างวัดหลวงที่สุโขทัย พระยาสิโยไทยจึงมอบพระธาตุ 7 พระองค์ และพระพิมพ์คำ พระพิมพ์เงินอย่างละ 20 องค์ ให้พระยากานเมือง ซึ่งได้นำไปบรรจุไว้ที่ภูเพียง และพบพระเจดีย์ที่บรรจุพระเกศาธาตุและพระธาตุข้อมือข้างซ้ายของพระพุทธเจ้า พระองค์จึงให้ทำอุโมงค์ประดิษฐานพระบรมธาตุใหม่ และก่อพระเจดีย์เป็น **“พระธาตุแช่แห้ง”** คูเมืองน่านมาจนทุกวันนี้ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ผู้คนมากราบสักการะกัน

หลายคนอาจมีข้อสงสัยว่าทำไมจึงชื่อว่า **“พระธาตุแช่แห้ง”** เพราะหากคิดตามความเป็นจริง คำว่าแช่ก็ควรจะต้องเปียก แต่แล้วทำไมจึงแห้ง ในเรื่องนี้มีความเกี่ยวเนื่องกับหลักกรรม อาจารย์สมเจตน์ เล่าว่า คำว่า **“แช่แห้ง”** เป็นคำที่นักปราชญ์ยกย่องให้เป็นมงคลนามยิ่ง เป็นประหนึ่งกุญแจที่จะไขปริศนาธรรมทั้งมวลจนถึงลึกเข้าสู่แดนสุญญตา คือความว่างจากตัวตน อันเป็นสุดยอดของอมฤตธรรมขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า **“แช่แห้ง”** จึงมีความหมายโดยนัยว่า ยอดคนหรือมหาบุรุษเท่านั้นที่จะทำตัวให้แห้งอยู่ในสภาวะแห่งความเปียกปอนของอวิชชา ความมืดบอด แห่งสรรพกิเลสตัณหาต่าง ๆ ที่มากมายยิ่งกว่าสายน้ำและมหาสมุทรทั้งหลายในโลกรวมกัน มนุษย์จะสามารถมีความสุขท่ามกลางทะเลแห่งความทุกข์ยาก อันหมายถึงมหาวิภูฏสงสารได้อย่างไร

อีกทั้งยังแฝงไว้ด้วยปริศนาธรรมแห่งคำว่า **“แช่แห้ง”** จึงยุติอยู่ที่ **“อริยสัจ 4 ประการ”** เพราะคำว่า **“แช่”** หมายถึง การเปียกปอน การดิ่งจมลงในทะเลแห่งวิภูฏสงสาร หมายถึงต้นเหตุแห่งทุกข์ มี 2 ประการคือ ทุกข์และสมุทัย ส่วนคำว่า **“แห้ง”** หมายถึงการหยุดนิ่งและสิ้นสุดแห่งอัสวกิเลสทั้งปวง มี 2 ประการคือ นิโรธหรือนิพพาน และ อริยมรรค อันมีองค์ 8 ประการ คือเส้นทางที่พระตถาคต ชี้นำให้พุทธศาสนิกทั้งมวล เดินตามรอยแห่งพุทธองค์ จึงสรุปได้ในที่สุดว่า คำว่า **“แช่แห้ง”** จึงหมายถึง **“การดับทุกข์ได้โดยสิ้นเชิง”**¹

¹ บทสัมภาษณ์อาจารย์สมเจตน์ วิมลเกษม ปราชญ์ชุมชน เมื่อ 10 มกราคม 2554 ใน www.mgonline.com

โครงการสามเณรมัคคุเทศก์วัดพระธาตุแช่แห้ง พระอารามหลวง

ที่ปรึกษาโครงการ

พระใบฎีกาธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์โณ

พระปลัดรัชชา ธีรปัญญา

ทีมงาน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธาตุแช่แห้ง

สามเณรวีรพล สิงสาร	นักศึกษาชั้นปีที่ 1
สามเณรรุ่งเรือง เจริญดี	มัธยมศึกษาปีที่ 6
สามเณรภัทร ทองแย้ม	มัธยมศึกษาปีที่ 6
สามเณรศุภฤกษ์ กันทะกาลัง	มัธยมศึกษาปีที่ 6
สามเณรอภิช หมีนโรสง	มัธยมศึกษาปีที่ 6
สามเณรอินวา นาชัย	มัธยมศึกษาปีที่ 6
สามเณรสุทิน แสงเมาะ	มัธยมศึกษาปีที่ 6
สามเณรธันยบูรณ์ เสารางทอย	มัธยมศึกษาปีที่ 6
สามเณรดีเปินดา ทาปามคร	มัธยมศึกษาปีที่ 6